

Legen, pasienten og musikeren

– Musikk er smertelindring, mener Ole-Kristen Zweidorff. I vår fikk han ny lever for tredje gang.

■ Jeg skulle ha møtt Zweidorff på puben The Irishman i Stavanger, der han og The Harbour Folk Band spiller irsk og annen folkemusikk hver lørdag.

«We miss him tremendously,» sier Richard Harris, bandets leder.

Askeskyen fra Island satte en stopper for det planlagte intervjuet i april. Siste gang legen opptrådte på scenen i oljebyen var på St. Patrick's day 17. mars. Siden 19. april har felespilleren fra Bergen, bosatt i Stavanger, vært sengeliggende på Rikshospitalet i Oslo. Nå er vi i juli.

– Hva har holdt motet oppe i disse ukene?

– Fremgang. Og familiens og venners støtte.

Pasienten rører knapt hodet på puten. Men svaret kommer kontant. Han ser på meg med fast blikk. – Fysioterapeuten tror jeg kan være på beina og ta noen skritt på gangen allerede i neste uke. Er det rart man får positive tanker av slikt?

Pasienten

I juni 2009 arrangerte Stavanger universitetssjukehus en nordisk konferanse i gastroenterologi. Under åpningsseremonien fikk et fullsatt auditorium se en video fra Rogaland. Den startet tradisjonelt med velkomsthilsen fra ordføreren og vakre naturbilder fra fylket. Deretter begynte et intervju med Ole-Kristen Zweidorff. Filmen ble avsluttet med at han selv spilte på scenen med et par av musikerne fra The Harbour Folk Band.

– Jeg var veldig nølende til å bli med. I etterkant er jeg glad for at jeg gjorde det. Jeg har fått mange tilbakemeldinger om at videoen gjorde inntrykk, at det var meningsfylt, det jeg meddelte.

– I filmen forteller du om din sykdom og hvordan du har lært deg å leve med den.

– Ja, jeg har jo vært syk i store deler av mitt voksne liv.

Ole-Kristen Zweidorff fikk ulcerøs kolitt et par år etter at han fylte 30. – 7–8 år senere måtte jeg fjerne hele tykktarmen.

Til sammen tre operasjoner måtte han gjennomgå for å få forbundet tynntarmen med endetarmen i et bekkenreservoir og slippe å gå med pose på magen.

– De fleste med ulcerøs kolitt blir friske når tarmen er fjernet.

Men Ole-Kristen Zweidorff ble ikke bra. Han utviklet en sjelden følgesykdom til ulcerøs kolitt, skleroserende kolangitt, som

rammer gallegangene i leveren. – I 2001 ble det klart at jeg trengte ny lever.

Den første gangen han kom til Rikshospitalet, måtte han gjøre vendreis. En annen pasient som var mer kritisk syk, fikk leveren som var tiltenkt ham. Zweidorff måtte vente enda noen måneder før en vellykket levertransplantasjon ble gjennomført.

– I flere år hadde jeg det bra.

Men den transplanterte leveren ble også rammet av skleroserende kolangitt. I 2006 måtte legen derfor transplanteres på nytt.

– Så gikk det fint i noen år til, før jeg i 2009 måtte stille meg i transplantasjonskøen nok en gang, denne gang pga. kombinasjonen skleroserende kolangitt og vedvarende bakteriell kolangitt.

Fagsjefen for akuttmottaket og observasjonsavdelingen ved Stavanger universitetssjukehus måtte i omtrent et halvt år før transplantasjonen få intravenøs antibiotikabehandling hver dag. Likevel prøvde han å utføre noen lederoppgaver så godt han maktet.

– Jeg har i alle fall vært innom avdelingen nesten daglig for å holde meg varm i trøya frem til jeg ble innlagt her.

De siste årene har han og noen andre ildsjeler utviklet et nytt konsept for mottak av pasienter ved Stavanger universitetssjukehus.

– Vi har prøvd å sile ut dem som ikke nødvendigvis trenger høyspesialisert behandling og overført dem til en generell observasjons- og behandlingsavdeling. Her skal det være tett samarbeid mellom ulike spesialister så vi unngår tidkrevende henvisninger, slik at pasientene raskt kan få riktig hjelp. På det beste har vi fått det veldig godt til og har skrevet ut 80 % av pasientene i løpet av to til tre døgn. Gjennomsnittlig liggetid har vært ned mot 1,2 døgn.

Han snur seg langsomt mot nattbordet og drikker en slurk vann.

– Jeg fornemmer sterkt at leger og pasienter har veldig ulik forståelse av det å være innlagt i sykehus. Legene kan se det som et gode hvis pasienten får være et døgn eller to ekstra. Pasientene vil stort sett gjerne hjem.

Rollebyttet

Ole-Kristen Zweidorff tenker seg gjerne livet oppdelt i roller.

– Vi har alle flere og ulike roller. Noen tar vi selv og noen blir vi tildelt. Noen roller kan vi velge oss inn i, noen kan vi ikke velge oss bort fra.

– Som rollen som syk?

– Det er den ene rollen jeg aller helst skulle valgt meg ut av. Den influerer på livet mitt på ulike vis, uten at jeg har noen styring med det.

– Hva gjør du for å takle det?

– Det letteste er i grunnen å forsøke å avfinne seg med at sånn er virkeligheten, og så prøve å få øye på gleder jeg får gjennom livet. Dagen i dag forringes om man bekymrer seg over morgendagen og fremtiden.

Han er en nøktern realist når det gjelder fremtiden. – En dag er det slutt for oss alle. Jeg er ikke blind for at min siste dag vil komme før gjennomsnittets, men jeg kan ikke bekymre meg over det.

– Hva gjør du for ikke å tenke dystre tanker?

– Av og til gjør jeg vel det òg. Men det lar seg gjøre å finne positive ting i enhver dag. Jeg prøver så godt jeg kan og tror jeg lykkes bra med det.

– Familien har også vært viktig for deg?

– Ja, og det har jeg selvfølgelig fått understreket veldig i denne tiden hvor mine andre roller som lege og musiker har kommet i bakgrunnen og sykerollen har dominert. Familien har vært helt fantastisk. Kona mi, Brit, som jeg traff allerede før jeg begynte å studere, har tilbrakt flere måneder på Rikshospitalet siden 19. april.

Han peker stolt bort på et av de mange fotografiene på veggen overfor sengen.

– Vi har allerede fått et barnebarn.

– Han er oppkalt etter deg, har jeg hørt.

– Ja, han er det. Ole-Kristen Zweidorff smiler lenge.

Han ser ut av vinduet, der julisolen skinner på grønt gress. – Jeg gleder meg i større grad over småting nå enn før. Det at jeg fra å være bundet til en seng i et rom nå kan trilles i en stol ut på en veranda og fornemme sommeren, det gir meg en veldig glede.

– Øyeblikk som bare farer forbi i hverdagen.

– Ja, vi tar aldri vare på det som er. Når jeg ser folk som har samlet seg veldig mye gods og gull, som har hytte på fjellet og hytte ved sjøen og biler og båter og i tillegg rekker å reise over hele verden, tenker jeg at det må være et hastig liv. Jeg for min del kan ikke se for meg at jeg ville trives med det.

Musikeren

Musikk betyr mye for Ole-Kristen Zweidorff, som begynte å spille fiolin som seksåring.

– Jeg har osteoporose, jeg har vondter

Ole-Kristen Zweidorff

Født 19. februar 1954 i Bergen

- Cand.med. Universitetet i Bergen 1981
- Spesialist i allmennmedisin 1990
- Fagsjef i akuttmottaket og behandlings- og observasjonsavdelingen (MOBA) ved Stavanger universitetssjukehus
- Spiller i bl.a. The Harbour Folk Band
- Plateinnspillinger med bl.a. Rita Eriksen, Anita Skorgan og Marianne Antonsen (The Queen Bees)

Foto Kari Tveito

etter diverse kompresjonsfrakturer. Jeg kan være trett og sliten og i dårlig humør. Når jeg da utøver musikk, for eksempel på puben med det irske bandet, så forsvinner smertene og humøret går oppover. Det er nesten utrolig.

– Hver gang?

– Hver gang. Det er smertelindring.

Ole-Kristen Zweidorff trakterer i tillegg til fiolinen blant annet gitar og mandolin og har ifølge musikervenner en fantastisk stemme.

«Han er helt unik som musiker. Han kan spille alt mulig,» sier artisten Rita Eriksen, som har turnert sammen med Zweidorff i mange år.

Lovprisningene er ikke mindre fra andre venner og musikelskere. «For ham gjør jeg hva som helst,» sier Inge Glambek, selv utøvende musiker og overlege i kirurgi ved Haraldsplass sykehus i Bergen.

– Angrer du på at du ikke valgte musikken som levevei?

– Jeg har vært veldig glad mange ganger for at jeg ikke gjorde det. Musikere er veldig hardt arbeidende, og mange lever nærmest fra hånd til munn. Du er hele tiden avhengig av å være etterspurt.

Ole-Kristen Zweidorff var heller aldri i tvil om at det var lege han ville bli, og den kunstneriske aktiviteten har alltid vært tilpasset den medisinske. Men han legger ikke skjul på at det å kunne utfolde seg som musiker ved siden av medisinen har vært veldig viktig for ham. – Jeg har nådd mitt mål om å kunne drive med musikk på et profesjonelt nivå. Det er et fantastisk privilegium å kunne ikle seg den rollen.

Legen

– Har opplevelsen av din egen sykdom forandret deg som lege?

– Jeg har kanskje større forståelse for problemene pasienten måtte ha nå enn jeg hadde tidligere. Jeg har kjent på kroppen selv hvor vondt det kan være med for eksempel en kompresjonsfraktur.

Han mener legers tilbakeholdenhet med analgetika kan føre til at pasienter som virkelig trenger smertelindring, kan føle seg mistenkeliggjort. – Jeg har selv fornemmet å bli mistrodd når jeg etter mange og kompliserte operasjoner har måttet be om mer smertestillende på grunn av at jeg hadde sterke smerter.

Det er tankevekkende. For legen er nok ikke den som klager i utide. – Jeg tror ikke det hjelper så mye, sier han.

– Har det hendt at du er blitt utålmodig overfor pasienter som klager til deg?

– Det har nok hendt at jeg har følt at jeg har vært fryktelig mye sykere enn de pasientene som kom. Og jeg gjorde meg jo noen tanker da jeg lå der og fikk antibiotika og Knausgård begynte å sende ut bind etter bind med *Min kamp*. Min kamp, tenkte jeg. Hva slags kamp har du hatt?

– Du ble provosert?

– Jeg tenkte jo at det er andre som med større troverdighet kunne satt en slik tittel på sitt liv.

– Men i allmennpraksis klarte du å bevare tålmodigheten.

– Ja, det håper jeg jo at jeg gjorde. Jeg arbeidet i mange år i allmennpraksis på Jæren og i Sola. Det kan nok være at jeg ubevisst skjøv fra meg pasienter hvor jeg ikke kunne finne noen medisinsk forklaring og ikke kunne gjøre annet enn å være en i beste fall god samtalepartner over til leger som var dyktigere til å sette seg inn i pasienters livsvansker.

– Legen er en viktig rådgiver.

– Ja, og man gjør seg kanskje viktigere enn man burde være. Jeg tror nok at allmennpraktikere bruker mye tid på å snakke om folks livsproblemer. Vi burde kanskje reflektere litt over om vi i større grad burde overlate den rollen til andre.

Stayeren

Ole-Kristen Zweidorff har ikke så veldig lyst til å bli fotografert. – Jeg er ikke noe

særlig å ta bilde av her jeg ligger, med ernæringssonde og det hele. Synes du det, da?

Han vil helst vente til han er på beina.

– Legene her har vært veldig fornøyd med fremgangen i det siste. De har sågar kalt meg en stayer.

Det er det ikke vanskelig å tro på. For på tross av at han er preget av sykdom for øyeblikket, er det en egen ro over mannen.

– Det var kjekt å høre. Han ler lavt. – Det er veldig vanskelig for meg å forklare, men jeg har nok en ro i livet fordi jeg har vært syk lenge og en annen relasjon til dagen og til det som måtte skje enn andre. Så er jeg vel også heldig fordi jeg føler meg psykisk sterk. Hadde jeg ikke vært det og – fremfor alt – hadde jeg ikke hatt familien min til å bakke meg opp og dytte meg frem når det trengs, er jeg redd det ikke hadde gått så godt.

Noen dager senere tikker en sms inn på mobilen: «Ville bare si at ventrikkelsonden nå er borte og at jeg på kort varsel kan ikle meg treningsdress og fotograferes med prekestol i glassgangen. Beste hilsen Ole.»

Vi møtes i atriet på Rikshospitalet, der sollyset strømmer inn gjennom store glassruter. Pasienten har allerede fått bedre farge i kinnene enn sist jeg så ham. Han sitter i dyp konsentrasjon før han resolutt tar tak i armlenene på rullestolen og reiser seg.

Etterpå er han sliten og må hvile litt. Men i ettermiddag venter en ny overraskelse. Ole-Kristen Zweidorff vet det ennå ikke, men gode venner fra The Harbour Folk Band er på vei fra Stavanger til Rikshospitalet på besøk. *The times they are a-changin'.* But the music goes on.

Kari Tveito

kari.tveito@oslo-universitetssykehus.no
Medisinsk avdeling
Oslo universitetssykehus, Aker